

24.5.2021

Yrittäjyyskasvatus Espoon lukioissa – toimenpide-esitys

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta antoi valmistelukehottuksen (10.3.2021 62 §) jossa lautakunta edellyttää, että sille valmistellaan toimenpide-esitys, jossa kuvataan, miten yrittäjyyskasvatusta vahvistetaan espoolaisissa kouluissa.

Taustaa opetussuunnitelman (LOPS2021) perusteista

Elokuussa voimaan tulevan opetussuunnitelman mukaan nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §).

-- Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkyviä tulevaisuusajatteluun ja ennakkointiin.

-- Opetussuunnitelman mukaisesti lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja refleктоivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

-- Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkyviä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

-- Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa. (LOPS2021).

Linkki lukio opetussuunnitelman perusteisiin (bit.ly/LOPS2021).

24.5.2021

Espoon kuntatasoinen opetussuunnitelma (hyväksytty lautakunnassa 9/2020)

Korkeakouluyhteistyö sekä yritys- ja työelämäyhteistyö voivat konkretisoitua esimerkiksi opintojaksoina tai niiden osina, vierailuina, luentoina, työpajoina tai tapahtumina. Lukion aineenopettajalla on keskeinen rooli oman oppiaineensa korkeakouluyhteistyön ja työelämäyhteistyön edistäjänä.

-- Henkilökohtaista opintosuunnitelmaa laadittaessa kartoitetaan opiskelijan jatko-opintoihin liittyvät mielenkiinnon kohteet ja selvitetään hänelle soveltuvat korkeakouluyhteistyön sekä työelämäyhteistyön muodot. Tavoitteena on, että kaikki opiskelijat saavat lukion aikana tutustua korkeakoulumaailmaan ja saavat mahdollisuuden kasvattaa kansainvälistä sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

-- Lukio kuvaa korkeakouluyhteistyön, kansainvälisen yhteistyön ja työelämäyhteistyön toteuttamistavat lukion lukuvuosisuunnitelmassa.

Tunne työ -hanke

Espoon on ollut aktiivisesti mukana kansallisessa, kaksivaiheisessa Tunne työ -EU-hankkeessa (vv. 2017–2021), jonka tavoitteena on ollut vahvistaa lukioden työelämäyhteistyötaitoja (sis.yrittäjyyskasvatuksen) lukioissa (www.tunnetyo.fi). Osatoteuttajina ovat olleet Espoon lisäksi Helsinki, Vantaa, Lahti, Lappeenranta, Saimaan ammattikorkeakoulu, Perho liiketalousopisto, LAB University of Applied Sciences ja Nuori yrittäjyys ry. Espoolla on ollut koko hankeajan oma hankekoordinaattori ja työryhmä. Lisäksi jokaiseen lukioon on muodostettu hankkeen puitteissa työelämätiimi. Yhteensä hankkeessa on ollut mukana Espoosta noin 70 opettajaa sekä opiskelijoita. Hanke on tukenut erityisesti opettajien työelämätaitojen karttumista toimenpidemallien kehittämisen lisäksi mm. usean yhteisen tapahtuman ja koulutuksen kautta. Osa Espoon rehtoreista osallistui hankkeen aikana johtamisvarjostukseen (yritysjohtaja-rehtoripari) ja se koettiin erittäin antoisaksi.

Espoolaiset opiskelijat järjestivät hankkeessa useamman työelämä tapahtuman kaikille Espoon toisen vuosikurssin lukiolaisille. (Esimerkki kevään 2019 KesätyöX-tapahtumasta <https://tralla.fi/tuotekortit/kesatyox-kesatyotapahtuma-2-vkn-opiskelijoille/>). Messujen yhteydessä järjestettiin mm. Työelämätreffit-tapahtuma pääkaupunkiseudun lukioiden edustajille ja yrityksille.

24.5.2021

Tunne työ -hankkeen aikana on Espoossa kartoitettu kaikkien lukioden työelämälähtöisiä toimintamalleja ja keväällä 2021 on tehty lukiokohtaiset toimintasuunnitelmat työelämäyhteistyön vahvistamiseksi.

Hankkeen lopputuloksena on toteutettu työelämään- ja yrittäjyyteen liittyviä toimenpidekortteja. Nämä kortit löytyvät valtakunnallisesta tralla.fi-palvelusta, joka on Yksityisyrittäjien Säätiön omistama ja Talous ja nuoret TAT:n sekä Nuori Yrittäjyys ry:n ylläpitämä maksuton palvelu opettajille ja yrittäjyyskasvatuksen toimijoille. Toimintakortit ovat tulevaisuudessa tärkeässä roolissa aineenopettajien työssä, sillä työelämänäkökulmaa ja yrittäjyystaitoja tulee vahvistaa uuden opetussuunnitelman mukaisesti kaikissa oppiaineissa.

Espoon lukioissa toteutettua yrittäjyyskasvatusta

Yrittäjyyskasvatusta toteutetaan Espoossa usealla eri tasolla: opiskelija voi suorittaa erillisiä yrittäjyyteen ja taloustietoon liittyviä opintoja joko lukiossaan (NY ja Talous ja nuoret TAT -kurssit) tai korkeakoulujen kanssa yhteistyössä. Työelämä- ja yrittäjyysnäkökulma on joissakin oppiaineissa osana valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisia, yksittäisten opintojaksojen sisältöjä ja tavoitteita. Yrittäjämäinen asenne soveltuu kaikkiin laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin. Nämä kuusi osa-aluetta muodostavat opetussuunnitelmassa lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Yrittäjyys voi toteutua osana opetusta monin eri tavoin opettajan harkinnan mukaan: vierailuina, vierailijoina, tapahtumina taikka tilaisuuksina.

Espoon lukioissa on jo pitkään toteutettu erilaisia yrittäjyyskasvatuksen ja talouskasvatuksen muotoja, joista vakiintuneinta yhteistyö Nuori yrittäjyys ry:n (Vuosi yrittäjänä -ohjelma, oma talous haltuun -kurssi sekä 24h-leiri) sekä Talous ja nuoret TAT:n (business-kurssit (mm. kesäyrittäjyysohjelma) ja opopassi) kanssa. Yrittäjyyskurssit hyväksiluetaan osaksi lukio-opintoja.

Korkeakoulu yhteistyönä on Espoon lukioissa ollut suoritettavana esim. Design-kurssi, kahvilatyökurssi, ohjelmointikurssi, väittelytaitokurssi, tuotantotalouskurssit, globaalit haasteet, kansainvälinen viestintä sekä kansainvälinen liiketoiminta -kurssit.

Yritystoiminnan perusteita on opetettu myös yhteistyössä yritysten kanssa.

Pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa kielissä on jatko-opintoihin ja työelämään orientoivia opintojaksoja. Opinto-ohjauksen kursseilla on voitu hyväksyä osasuorituksena tai kokonaisuutena kurssina työelämäntutustumisia, kesätöitä tai yrittäjyyttä omassa yrityksessä.

24.5.2021

Kaikissa Espoon lukioissa toteutetaan syksystä 2021 lähtien kaikille pakollinen matematiikan ja yhteiskuntaopin yhteinen "Talous tutuksi"-opintopaketti.

Yritysyhteistyötä toteutetaan myös pienryhmissä ja välituntitoimintana. Oppiainekohtaiset yritysvierailut ja -vierailijat ovat myös tyypillinen työelämäyhteistyön muoto ja niitä tehdäänkin Espoossa erittäin aktiivisesti. Yhteistyötä on tehty esimerkiksi Espoon kaupungin SDG-työryhmän kanssa yhteisen projektin muodossa.

Laajempia, moniammatillisia kokonaisuuksia muodostavat koko lukion tai vuosikurssin yhteiset tapahtumat, kuten ammatti-, ura- ja alumnipäivät. Esimerkiksi Kuninkaantien lukiossa urapäivä toteutettiin yhteistyössä eri yritysten edustajien, korkeakoulujen sekä järjestöjen kanssa.

Seuraavaksi muutamia esimerkkejä Espoon lukioiden yritys painotteisesta toiminnasta.

Etelä-Tapiolalla on perinteisesti laaja yrittäjyysopintojen tarjonta. Esimerkkinä syksyllä 2021 aloitettava Johtaminen ja vuorovaikutus -lukiokohtainen opintopaketti, joka toteutetaan yhteistyössä äidinkielen, yhteiskuntaopin ja psykologian kanssa.

Tapiolassa on puolestaan tarjottu valinnaisena yhteiskuntaopin opintona Taloustiedon jatkokurssi: yritystalous ja yrittäjyys. Yritysyhteistyönä Mesensein kanssa Tapiola on kehittänyt alumninyhteistyöhön oman työkalun https://mesensei.com/case_tapiola

Alumneja on hyödynnetty esimerkiksi Espoonlahden lukiossa siten, että he ovat käyneet pitämässä vanhassa lukiossaan esityksiä yritystoiminnasta.

Otaniemen lukiossa tarjotaan syksystä 2021 alkaen mm. kestävän tulevaisuuden teemoihin kierotalous- ja vihreä bisnes -opintoja.

Mattlidens gymnasiumissa kaikille lukion 1. vuosikurssin opiskelijoille esitellään NY:n vuosi yrittäjänä -ohjelma. Lisäksi heillä on toteutettu TAT:n businesskurssiin pohjautuvaa Försäljning, marknadsföring och kommersialisering -kurssia.

Alueellista yhteistyötä on toteutettu moninaisesti, kuten esim. TET-yhteistyö, asiantuntijavarjostukset ja kauppakeskusvierailut. Yhteistyötä on tehty Nuori

24.5.2021

Espoon ja yrityskylän kanssa. Lukioissa on osallistuttu taksvärkkipäiviin. Espoon yhteislyseo aloittelee yhteistyötä Keran alueen toimijoiden kanssa. Haukilahden lukiossa on toteutettu Otaniemessä toimivan Urban Mill:n kanssa tapaamisia alueen StartUp-yritysten kanssa.

Espoon lukioista on osallistuttu Slush-tapahtumaan, lukiolaisten pörssipäivään, Talousguru- ja Generation Euro -kilpailuihin, tiedeleireille (mm. CERN) ja pyöritetty muun muassa lukion omaa kahvilaa ja järjestetty kestävän kehityksen tapahtumia.

Opettajan yrittäjyyttä tukeva puhe nähdään tärkeänä – omasta kiinnostuksen kohteesta ammattiin ja yrittäjyyteen esimerkiksi liikunnan alalla Leppävaaran lukiossa. Matematiikan ja luonnontieteiden kursseilla pyritään tiedostamaan yrittämisen rooli opiskelijoita myöhemmin työllistävänä vaihtoehtona ja nostamaan sitä tukevia osa-alueita esiin osana muuta kurssisisältöä.

Lukiolinja on osallistunut Espoon Yrittäjyyskasvatusverkoston toimintaan ja yrittäjyyskasvatuspolun suunnitteluun.

Yrityskasvatuksen vahvistaminen

Lukiot tulevat toteuttamaan laatimiaan työelämälähtöisiä toimintasuunnitelmia sekä lukuvuosisuunnitelmaan kuvattuja työelämäyhteistyön muotoja. Erityisen tärkeässä asemassa, kuten aikaisemmin kuvattu, on aineenopettajien rooli. Tämä näkyy yrittäjyyskasvatuksen vahvistamisen tärkeimpänä painopisteenä Espoon lukiokoulutuksessa.

Uuden opetussuunnitelman toimeenpanon tueksi järjestetään Espoon lukioiden aineenopettajille syksyllä 2021 verkostotapahtumana korkeakoulu- ja työelämäyhteistyötori, jonne kutsutaan mukaan myös NY ja Talous ja nuoret TAT. Tilaisuudessa opettajilla on mahdollisuus tarkastella oman oppiaineensa opetusta näistä näkökulmista.

Aineopettajilla on työnsä tueksi NY:n ja Talous ja nuoret TAT:n valmiiden kurssien ja kokonaisuuksien lisäksi Tunne työ -hankkeessa koottu materiaali (<https://www.tunnetyo.fi/linkitjamateriaalitkehitysty%C3%B6h%C3%B6n>) sekä Tralla.fi-palvelussa olevat toimintakortit.

Talous ja nuoret TAT:n syksyllä lanseeraamaa sijoittajakoulukokonaisuutta on pilotoitu Espoon yhteislyseossa (lv 2020-2021), ja se saanut hyvää palautetta

24.5.2021

niin opiskelijoilta kuin huoltajiltakin. Kokonaisuus on avattu lukioille tarjolle tarjolle ja osassa lukioita kurssi onkin täyttynyt heti. TAT on esitelty lukion rehtoreille uudistunutta talous- ja yrittäjyyskasvatustoimintaansa 26.5.2021.

Alla vielä listattuna asioita, joita yksittäiset lukiot ovat ilmoittaneet ottavansa käyttöön jo olemassa olevien toimenpiteiden lisäksi syksyllä 2021:

-Lukion opettajille tarjotaan lisää tietoutta yrittäjyydestä esim. teeman mukaisia tapahtumia ja yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa jatkossakin.

-Lukio perustaa opettajatiimin, joka keskittyy yhteiskunnalliseen osaamiseen ja tarjoaa/kehittää siihen liittyviä tapahtumia opiskelijoille.

-Työelämä- ja yritysvierailut toteutetaan lukion kaikissa oppiaineissa.

-Lukion korkeakoulu-työelämätiimi tukee ainekohtaisten yritysvierailujen ja vierailijoiden toteutumista.

-Lukiossa on kerätty ja kirjattu ja kerätty oppiainekohtaisia yhteistyön muotoja, joita hyödynnetään kaikkien käyttöön.

-Painotuksen mukaisesti lukion opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää erityisesti yrittäjyyteen ja johtajuuteen liittyviä työelämätaitoja. Kaikki opettajat nostavat esille jatko-opinto- ja työelämätaitojen kehittymistä omassa oppiaineessaan.

-Lukiossa kehitetään ja tarjotaan uusia yrittäjyyskursseja.

-Lukiolaisten omaa osaamista ja yrittäjyyttä pyritään huomioimaan lukion opetuksessa aiempaa paremmin (osaamisen tunnustaminen).

-Syksyllä 2021 lukiossa otetaan käyttöön työelämäpassi.

-Tiivistetään yhteistyötä lähiyritysten kanssa.

-Hyödynnetään lukioverkoston yhteistä tarjontaa.

Yrittäjämäinen asenne kuvaa toimintaa tai toimintatapaa, jolla yksilö parantaa kykyään kohdata menestyksekkäästi muutoksia, joihin sisältyy epävarmuutta ja monimutkaisia tilanteita. Lisäksi yrittäjyyteen yhdistetään paljon ominaisuuksia, joiden hallitseminen on ensisijaisen tärkeää lukio-opinnoissa

24.5.2021

menestymisen kannalta. Ajanhallinta, suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus, prosessimainen työskentelytapa, yhteistyötaidot, vastuu opintojen etenemisestä, itsearviointi sekä omasta jaksamisesta huolehtiminen muodostavat kokonaisuus, jota Espoossa rakennetaan läpi koko lukiokoulutuksen kokonaisvaltaisesti.

Tapio Erma
Espoon kaupunki
Lukiolinja
Suomenkielinen koulutus
tapio.erma@espoo.fi